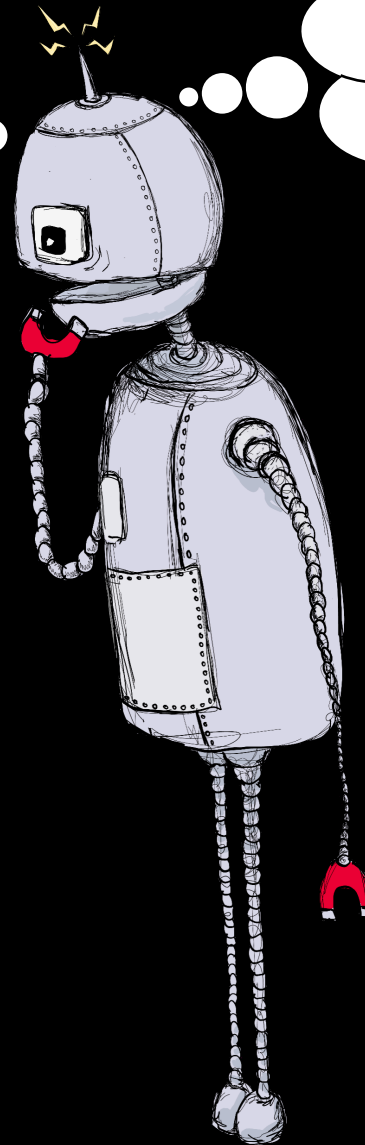

SOK-2008. Tema 2- Familiepolitikk

Boeri og van Ours Kapittel 7

Tema 2 - Familiepolitikk

Hvordan får vi til at befolkning i arbeidsfør alder ikke blir for liten sammenlignet med den eldre befolkningen?

Hvordan får vi til en høy yrkesdeltakelse blant kvinner (og andre)?

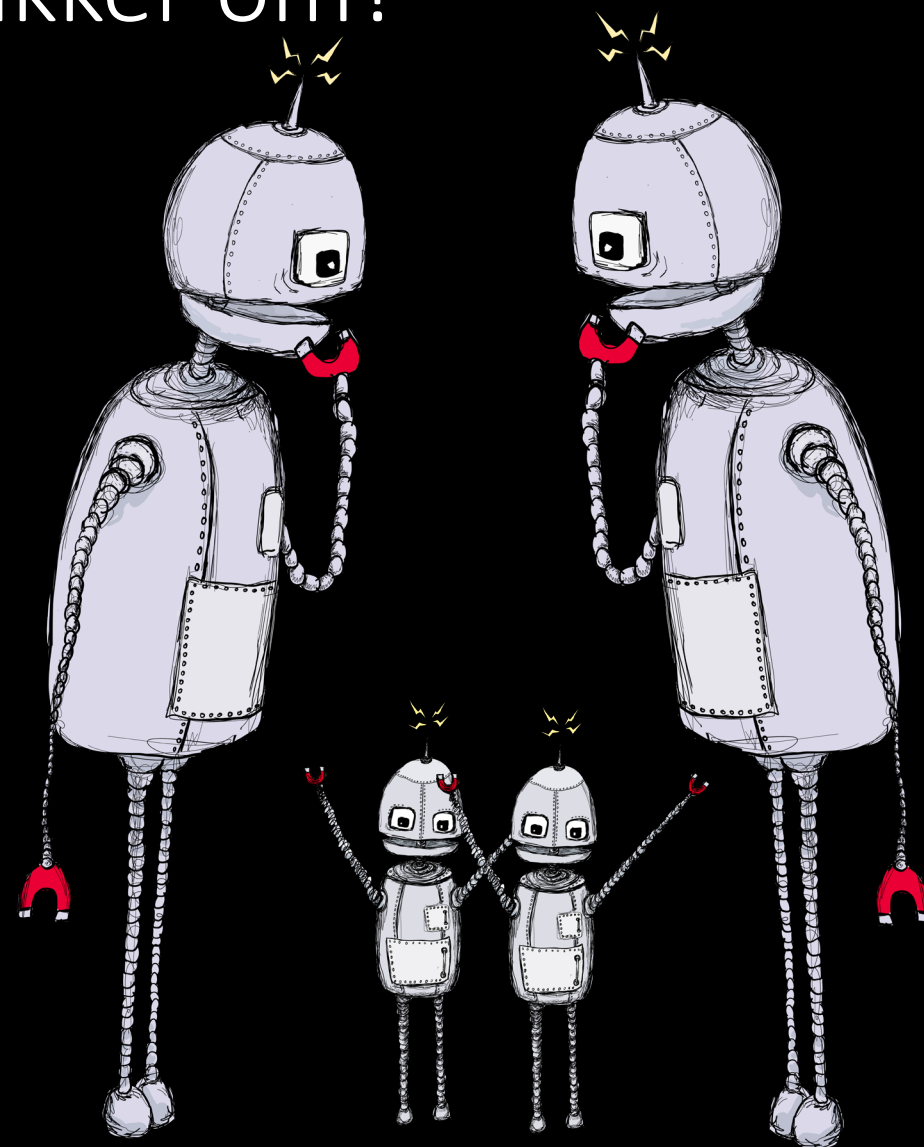
Familiepolitikk – hva er det vi snakker om?

1. Subsidiert barnepass

- A. Formell (barnehage)
- B. Uformell (bestemor)
- C. Av foreldre i hjemmet.

2. Foreldrepermisjon

- A. Rett til permisjon uten å tape jobb
- B. Betalt permisjon til... Foreldre, Mødre, Fedre, "Andre"

Hvorfor skal vi ha familiepolitikk?

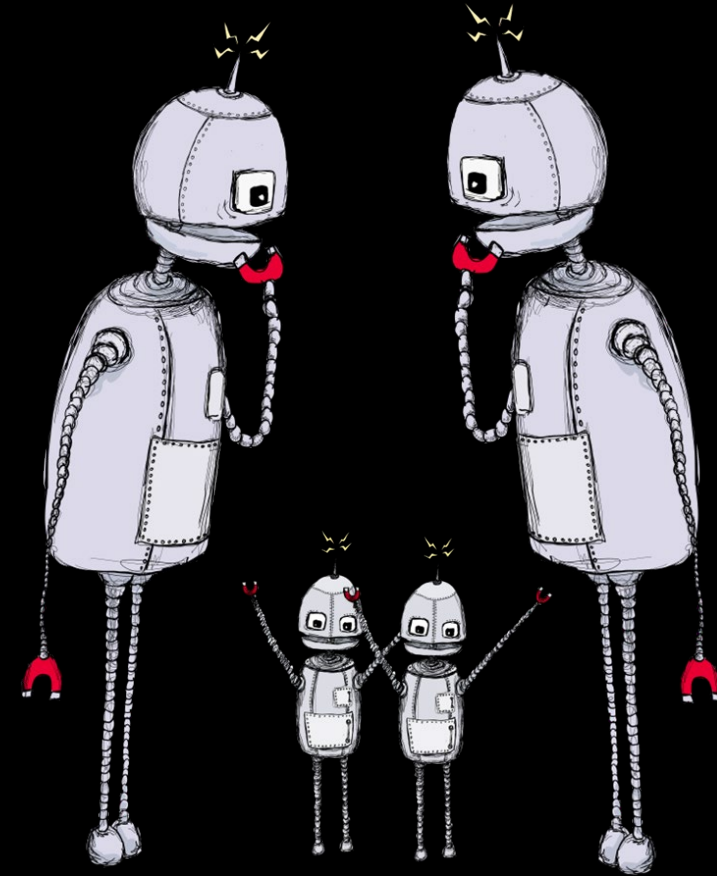
Familiepolitikk er et inngrep som påvirker familier sine muligheter å velge selve...

Burde vi ikke la folk velge det som er best for dem?

Problem:

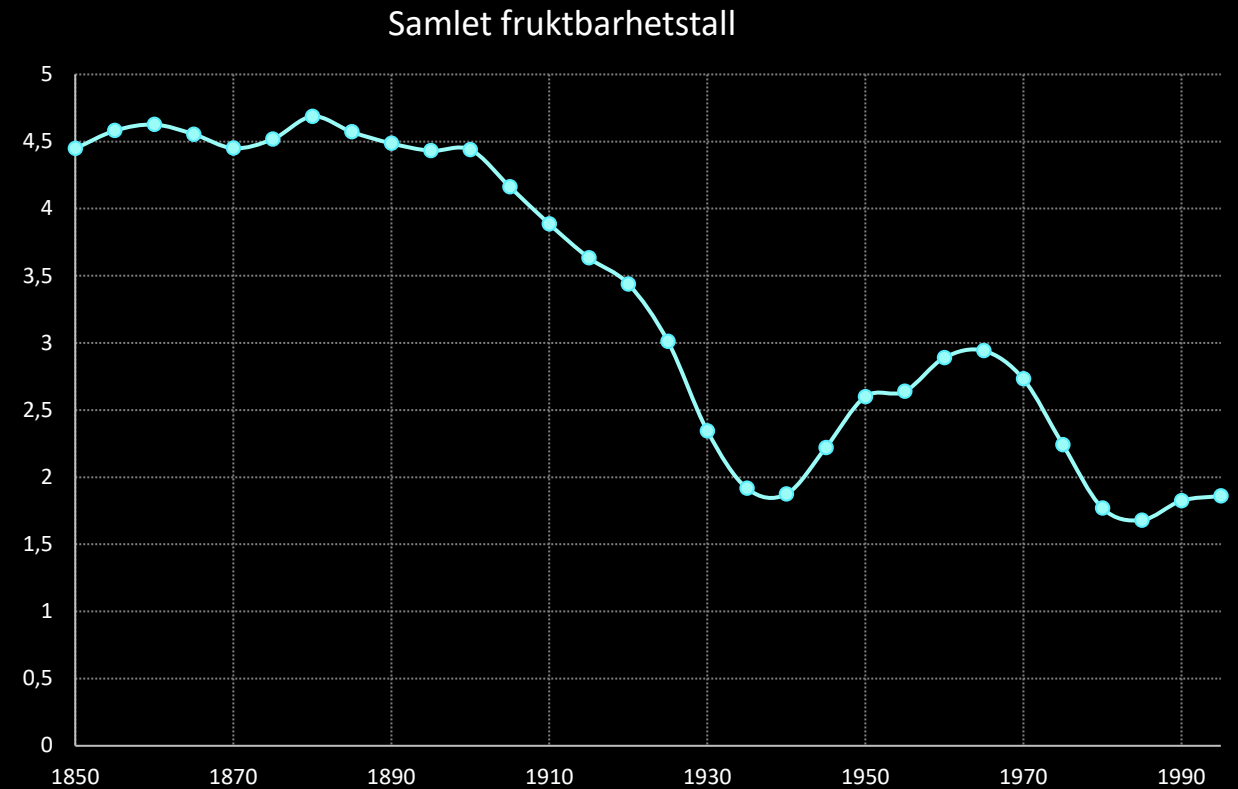
- I en husholdning kan ulike personer ha ulik forhandlingsmakt.
- Kvinner og barn har historisk mindre makt enn menn
- Det er ikke sikkert at den med mest forhandlingsmakt tar en beslutning som er best for hele husholdningen (og derved for samfunnet).

Familiepolitikk prøver håndtere flere problemer som egentlig ligger utenom arbeidsmarkedet.

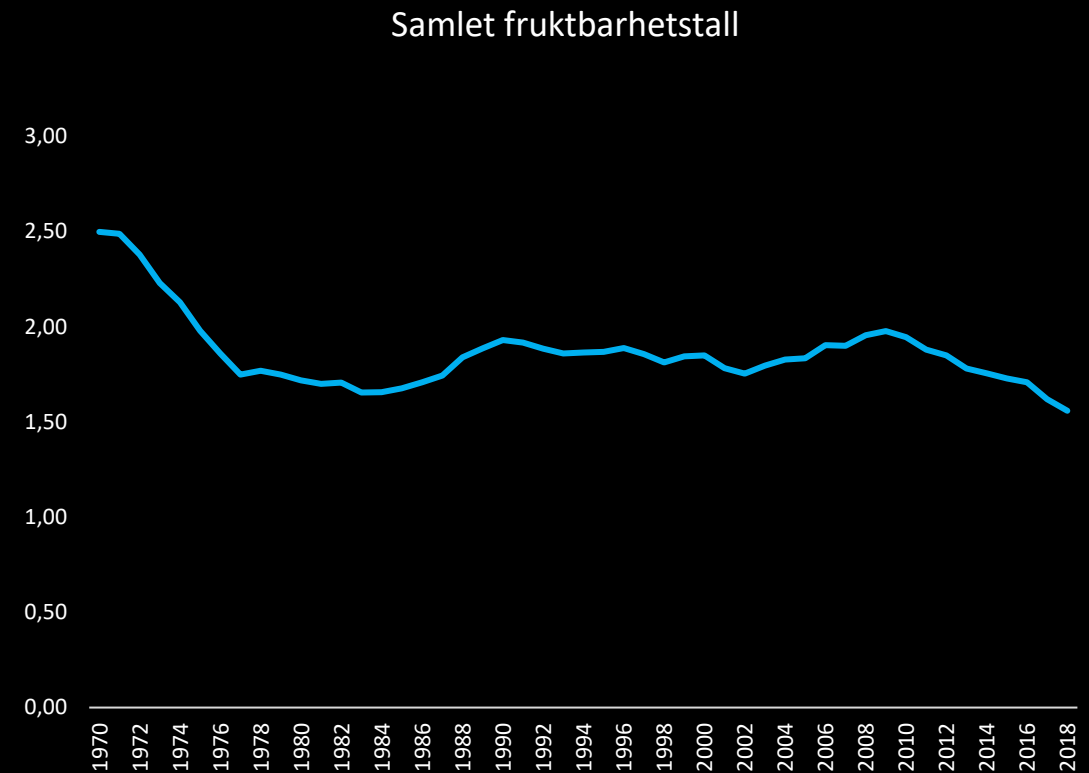
Hvorfor har vi støtteordninger til foreldre?

- 1900-1930:
 - Stor nedgang i fødselstall
- 1960-1970:
 - Introduksjon av barnetrygd for mor og barn

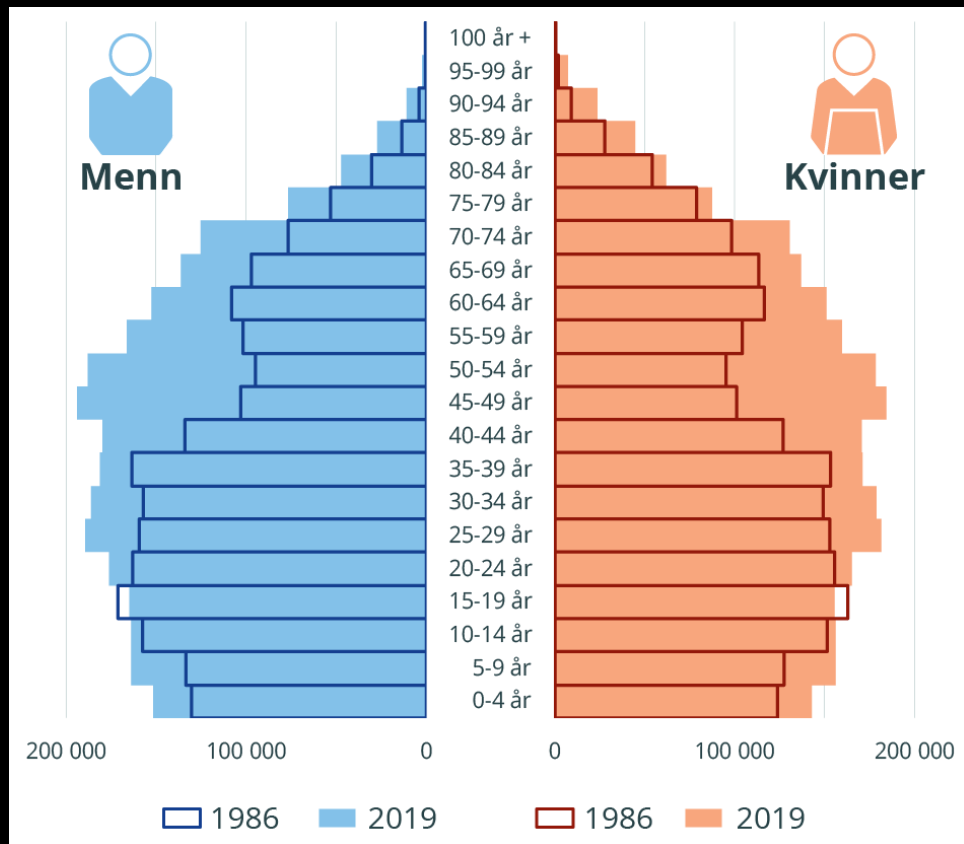

Hvorfor har vi støtteordninger til foreldre?

- 1975 -2018 → mer stabile fødselstall men fortsatt nedgang
- Hvorfor skal vi bry oss om variasjoner i fødselstall?

Hvorfor har vi støtteordninger til foreldre?

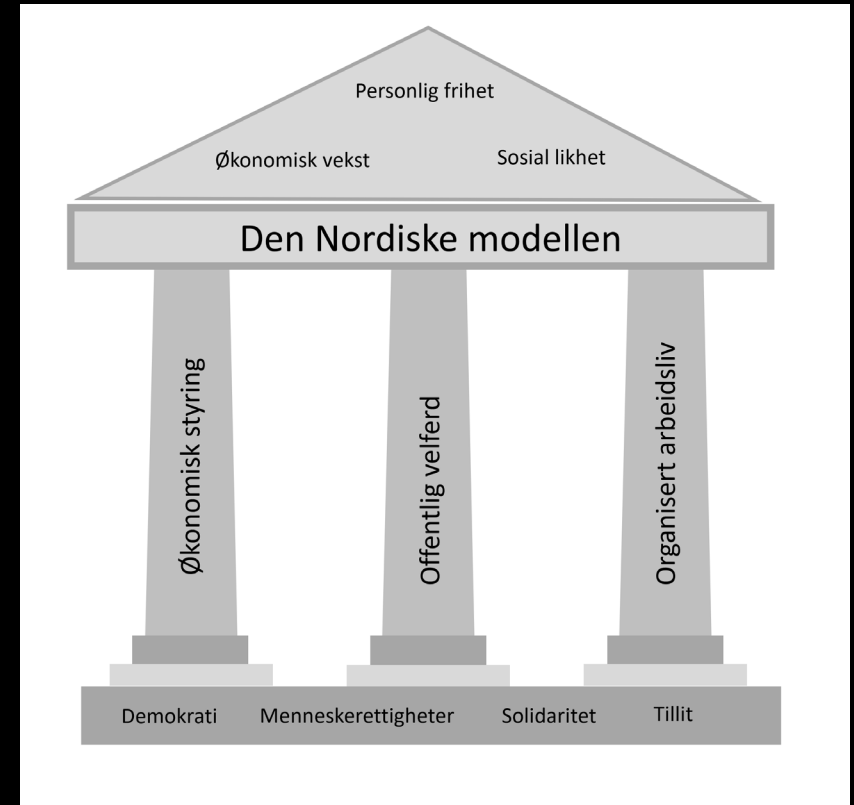

Kilde:SSB

- Hvis antallet fødsler per 2 voksne er mindre enn 2 vil befolkningen på sikt minke
- Antallet fødsler påvirker forsørgelsesbyrden

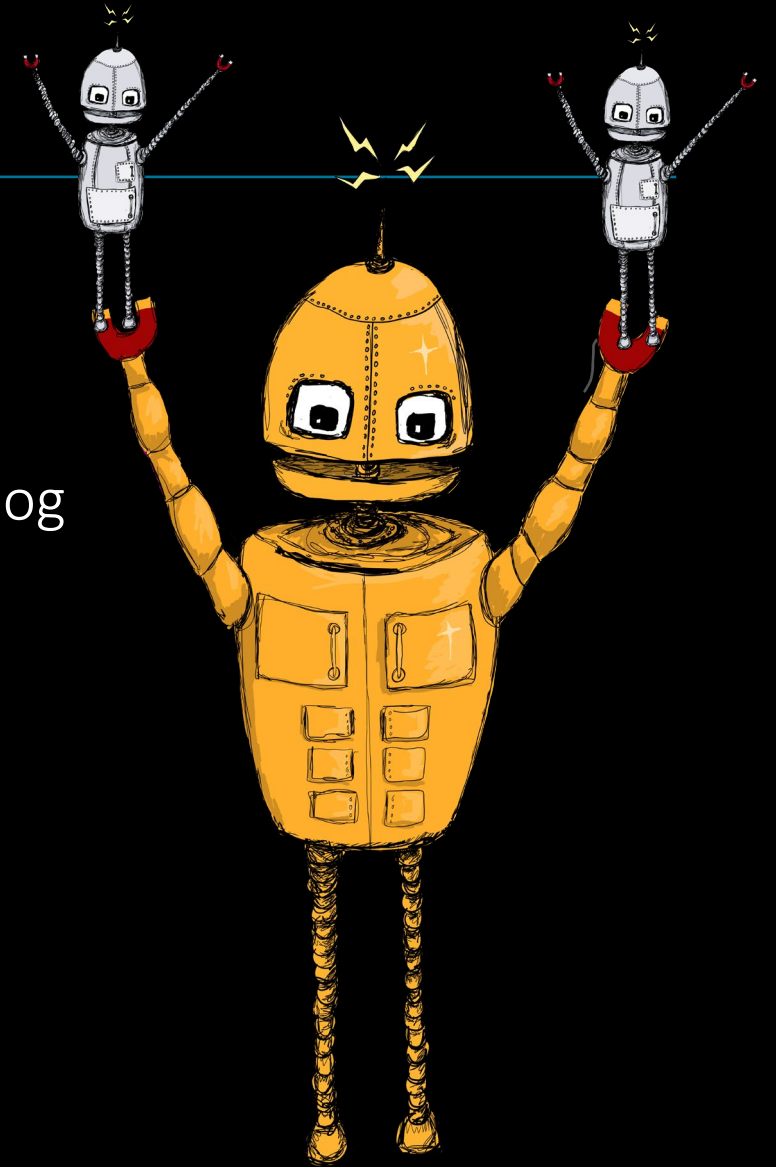
Mål med familiepolitikk

1. Finansiere velferdsmodellen - redusere problemer med "aldrende befolkning"
 - Øke antall fødte barn (lang sikt)
 - Øke skatteinntekter idag (kort sikt)
2. Øke velferd til familier
3. Øke likestilling

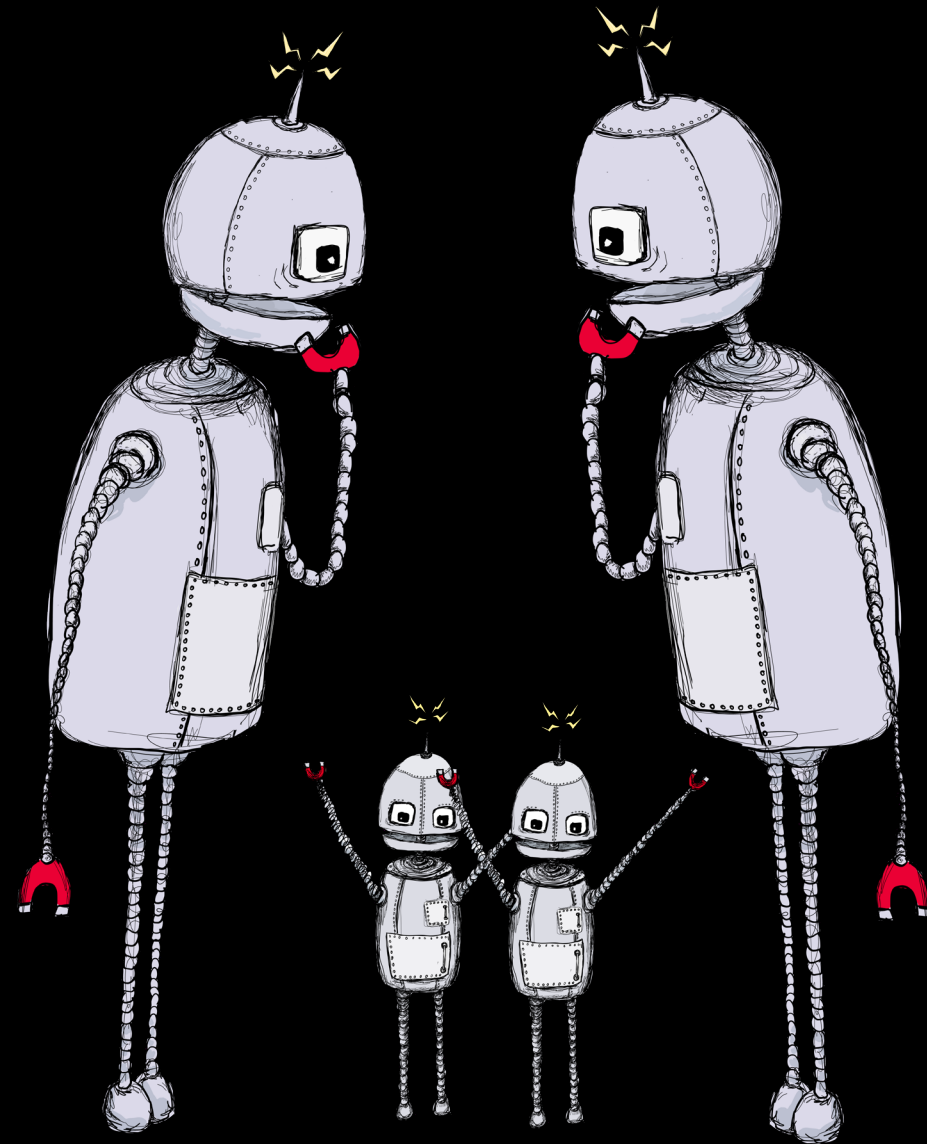

Mål med familiepolitikk

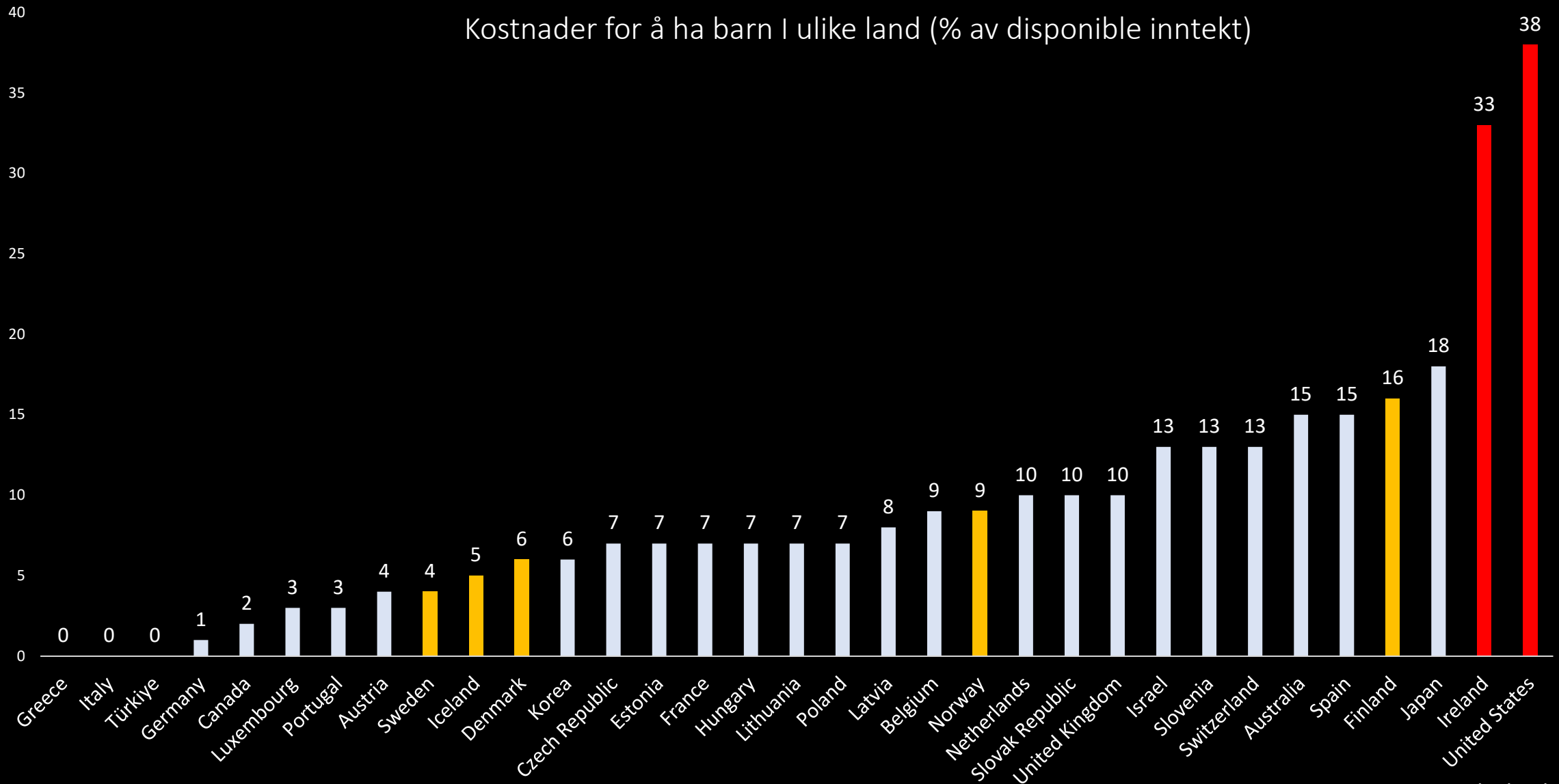
- Hvorfor har vi pappa-perm?
 - Minke forskjeller i arbeidsgiveres kostnader for menn og kvinner
 - Unngå at arbeidsgivere opplever at det er mindre lønnsomt å ansette/promottere kvinner

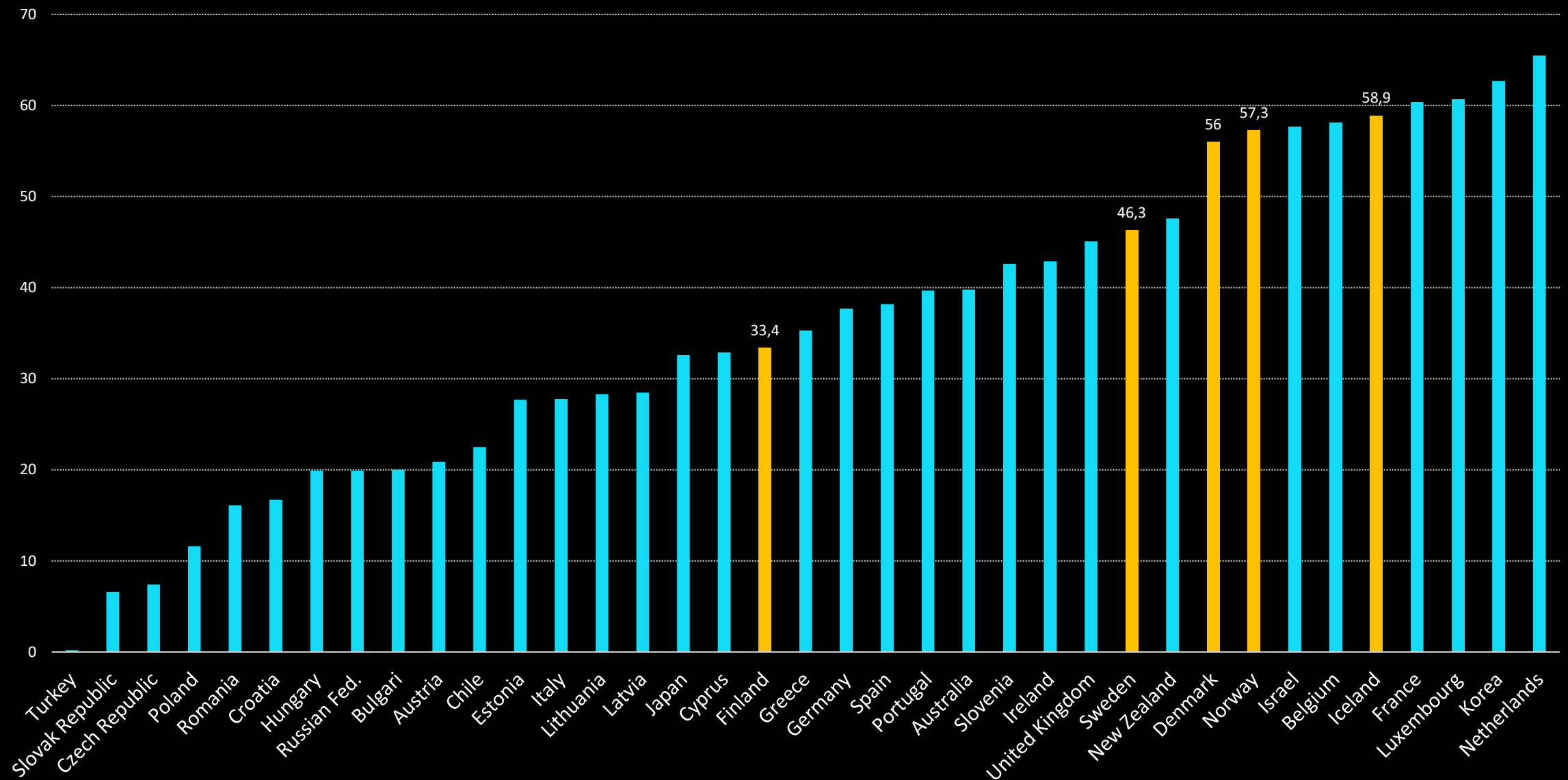
Noen empiriske
observasjoner

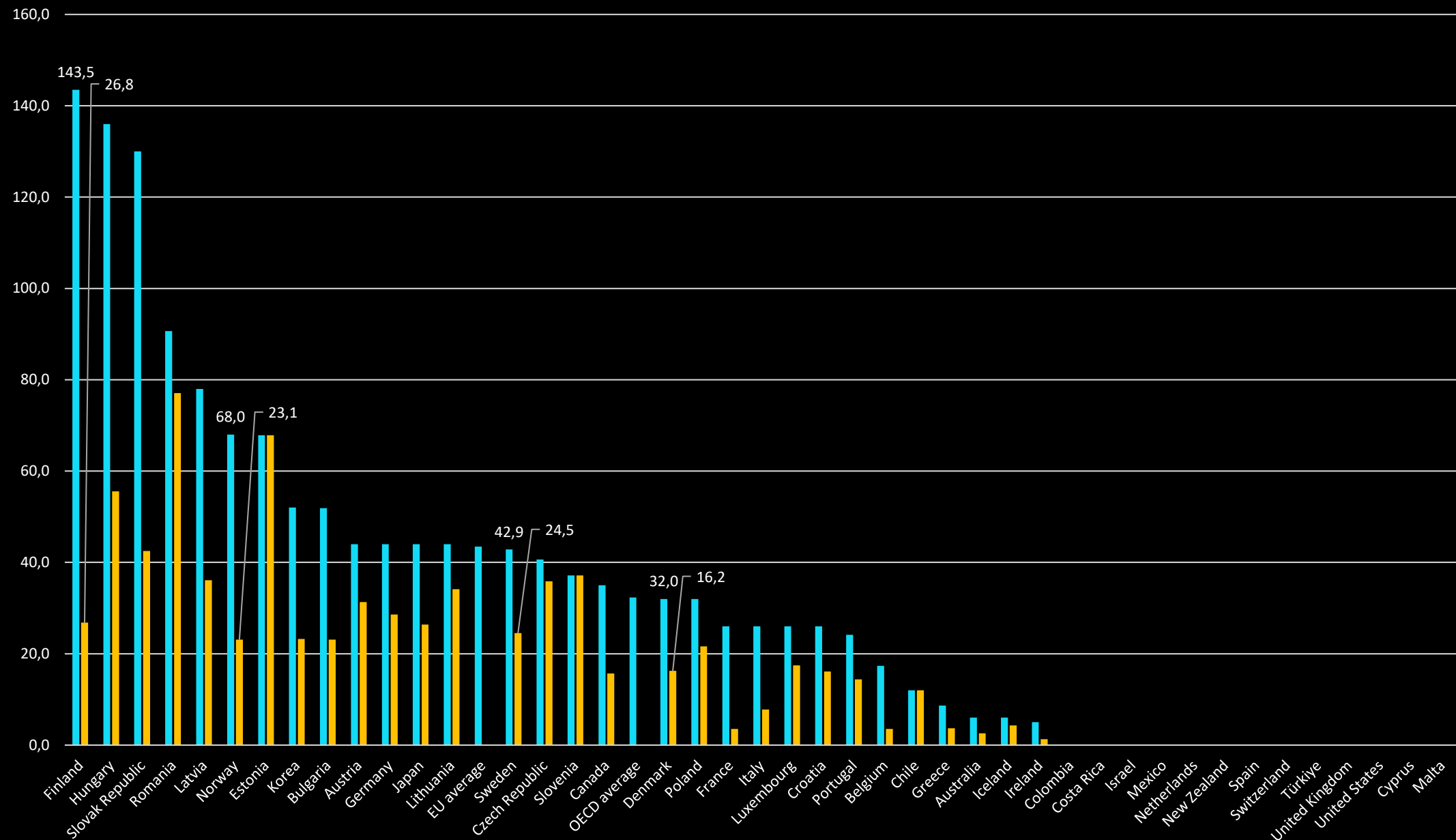

Kostnader for å ha barn I ulike land (% av disponible inntekt)

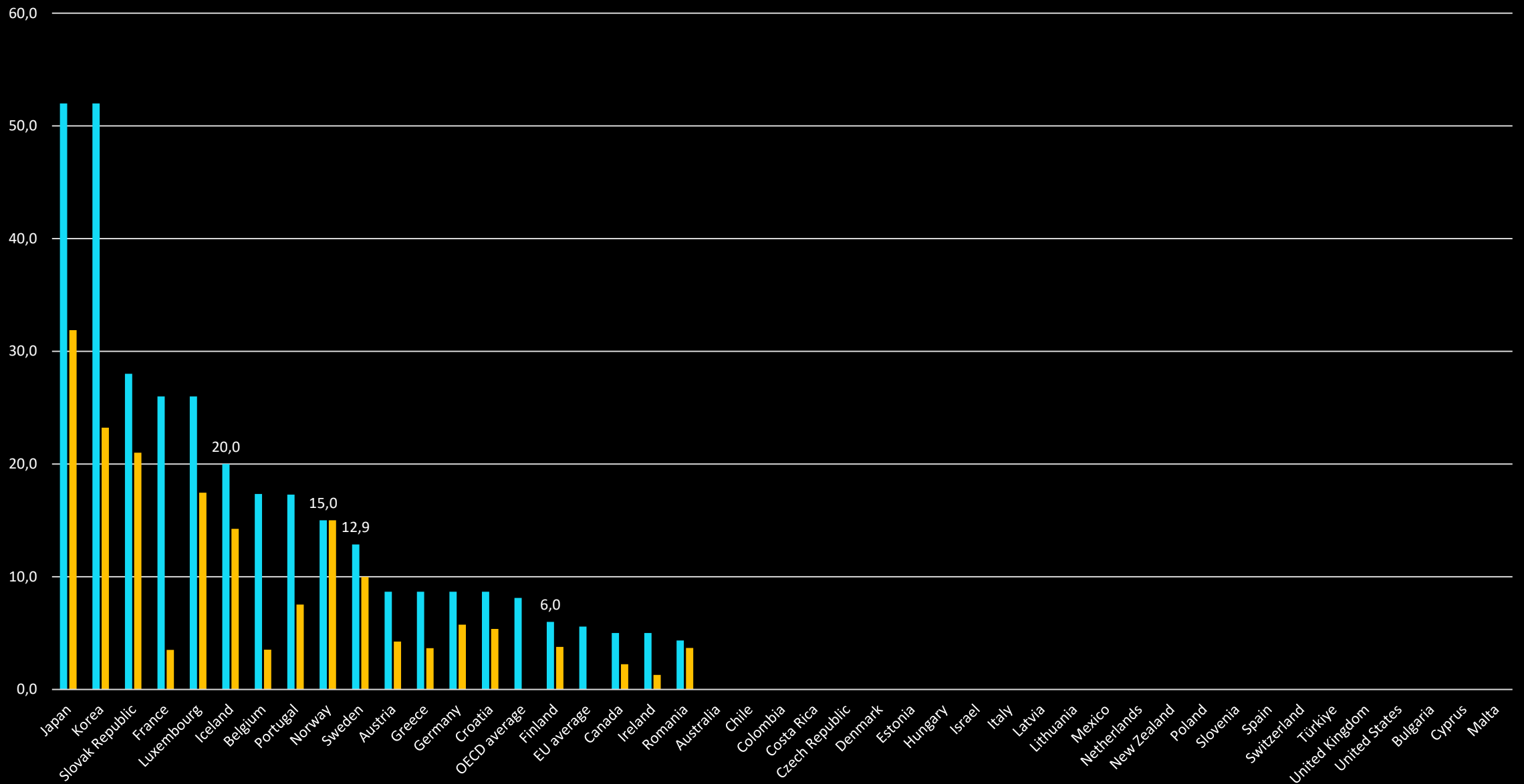

Prosent av barn i aldrene 0-2 år som går i barnehage

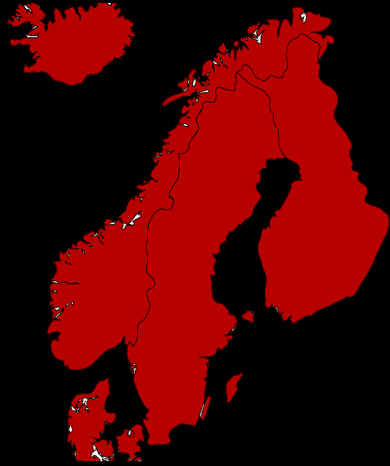

Foreldrepermisjon: Rett til permisjon (uker) og fulltidsekvivalenter (uker)

Foreldrepermisjon: Rett til permisjon (uker) og fulltidsekvivalenter (uker) **til fedre**

Konklusjoner fra de empiriske observasjonene

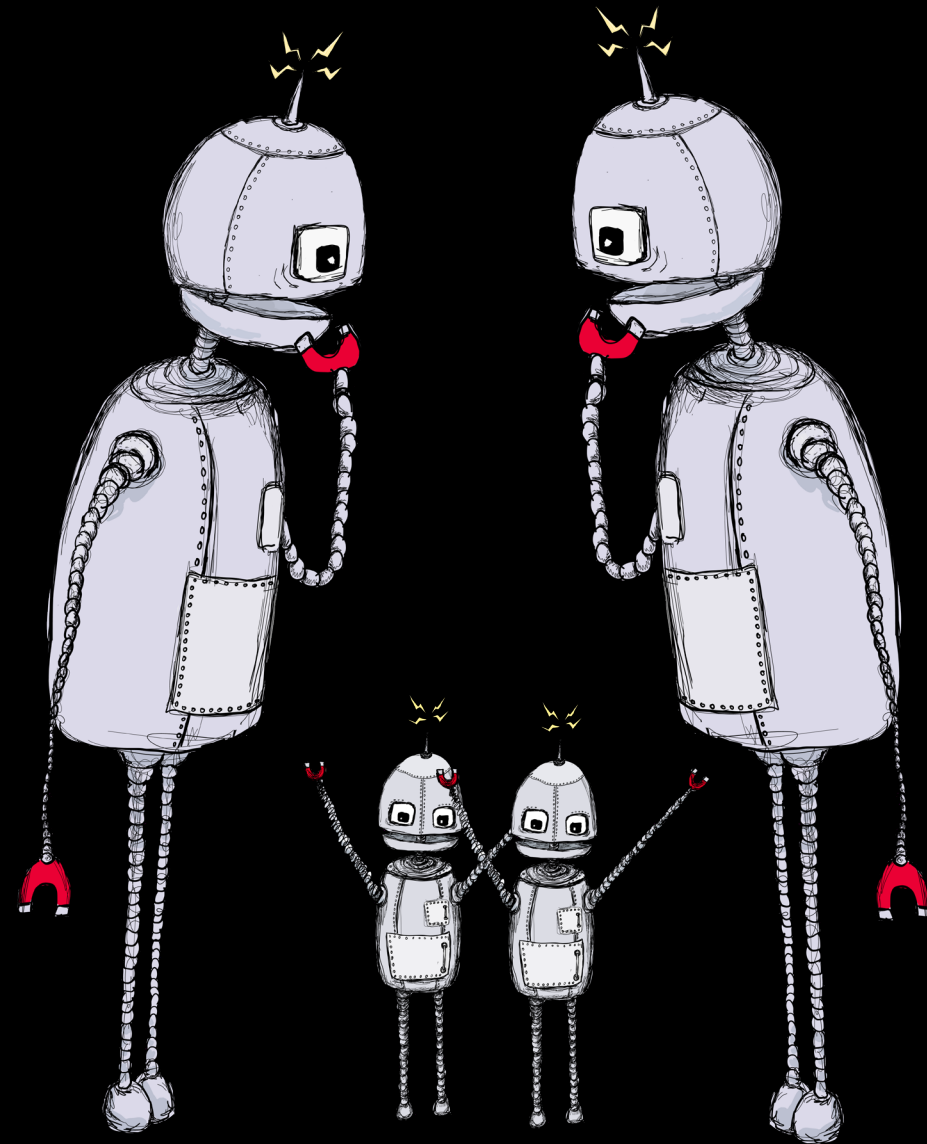

- Norden og flere andre land:
 - Store subvensjoner for å støtte foreldre.

- USA og flere andre land:
 - kort tid med beskyttet jobb til nye mødrer. Markedsløsninger eller uformell marked (bestemor) for å løse barnepass.

Teori

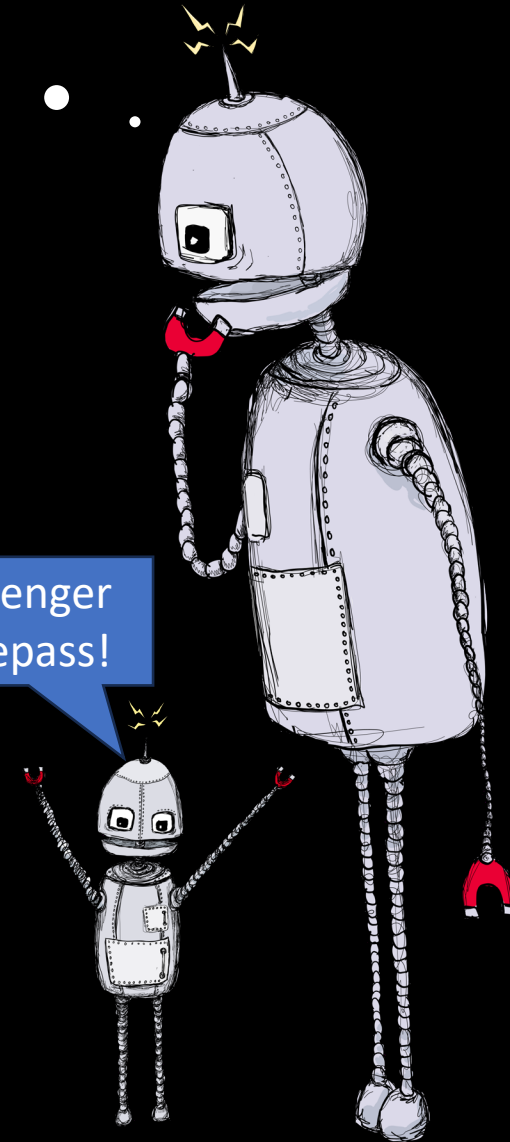
Subsidiert barnepass

Skal jeg jobbe eller være
hjemme med barn?

- Folk som har barn må enten passe på barna selve eller finne noen annen som kan passe på barnene.
- Dersom foreldre passer på barnene, går de glipp av inntekt fra arbeid
- Dersom foreldre jobber må de, i de fleste tilfeller, betale for barnepass

Jeg trenger
barnepass!

Se video 2.3

Subsidiert barnepass

Skal jeg jobbe eller være
hjemme med barn?

- Faste og variable kostnader knyttet til barnepass
 - Fast kostnad knyttet til hvert barn i barnehagen (F_C)
 - Variabel kostnad knyttet til antallet timer per uke/dag som barnet er i barnehagen (c)
- Dersom en foreldre er hjemme er kostnaden lik null

Jeg trenger
barnepass!

Se video 2.3

Subsidiert barnepass

Skal jeg jobbe eller være
hjemme med barn?

- Faste kostnader for barnepass gir opphav til inntektseffekter.

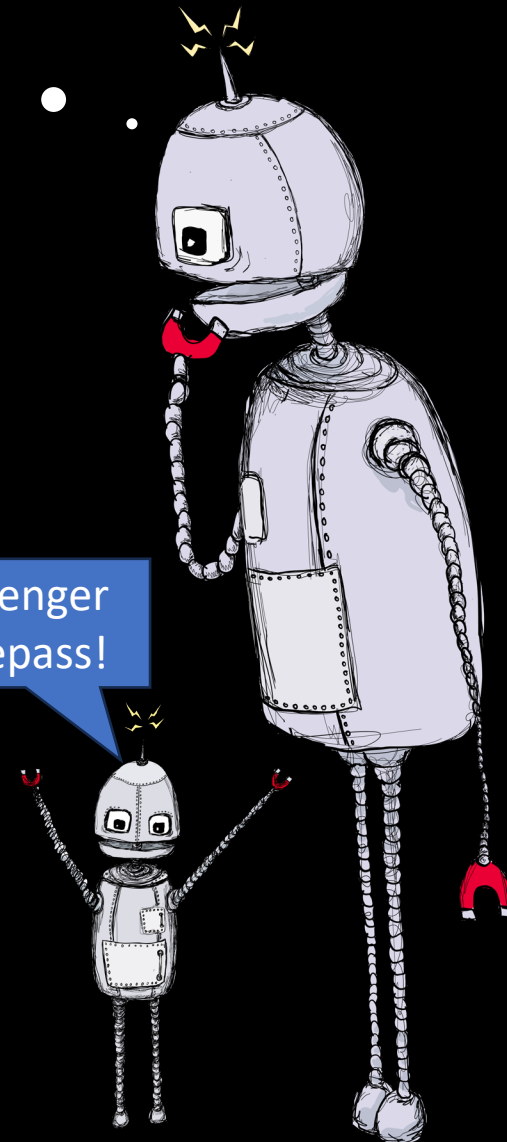
To utfall

Noen foreldre vil velge å **gå ut av arbeidsmarkedet**
(unngå faste kostnader)

De som velger å jobbe vil **jobbe mer**
(kompensasjon for tapt inntekt)

Se video 2.3

Jeg trenger
barnepass!

Subsidiert barnepass

Skal jeg jobbe eller være hjemme med barn?

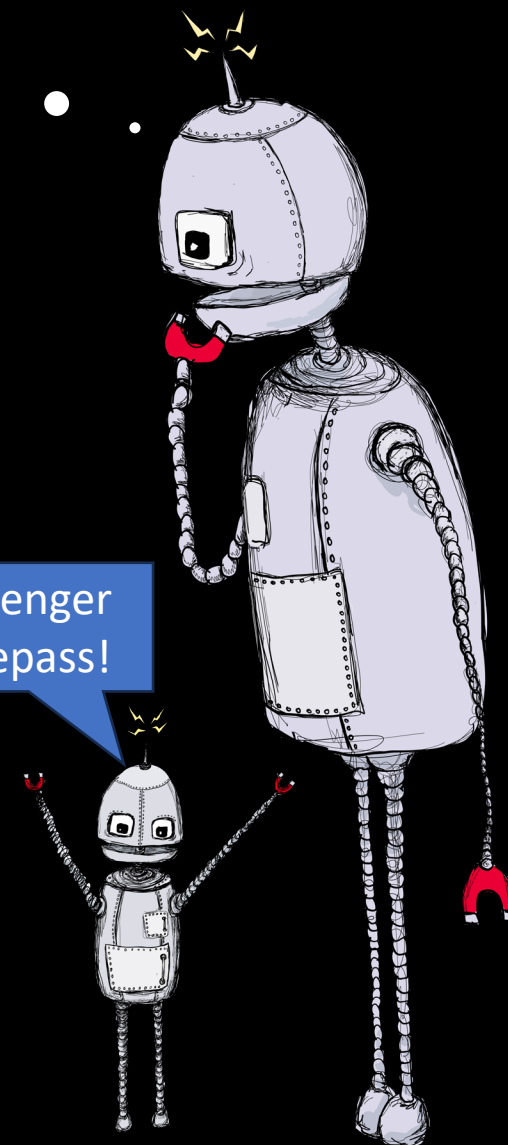
- Variable kostnader for barnepass gir opphav til **inntektseffekter** og **substitusjonseffekter**.

Inntektseffekten:
Insentiver til å **jobbe mer**
(kompensasjon for tapt inntekt)

Substitusjonseffekten:
Insentiver til å jobbe mindre
(grensenytten av å jobbe minker)

- Variable kostnader for barnepass kan føre både til økt, og redusert arbeidstilbud

Jeg trenger barnepass!

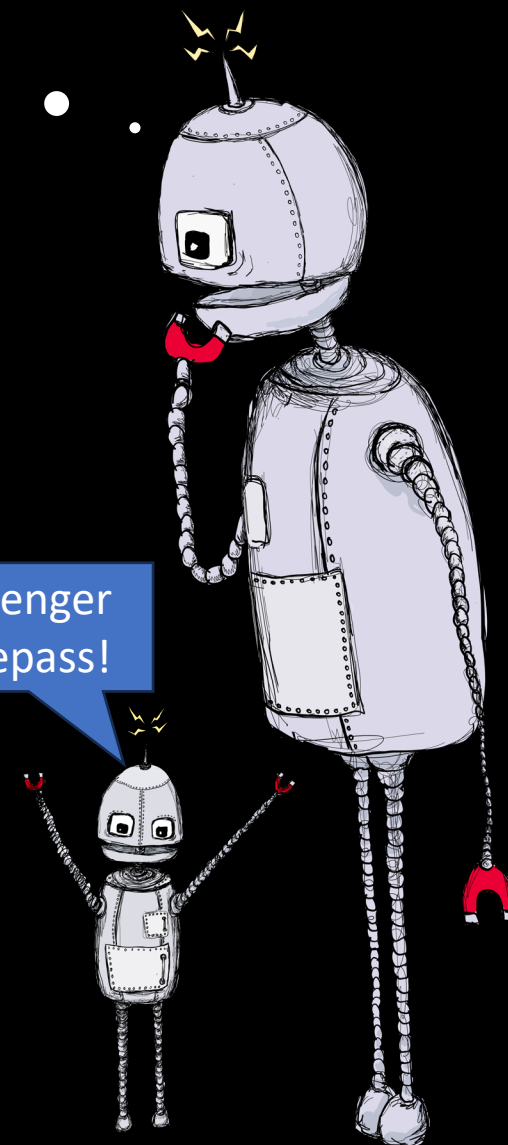

Subsidiert barnepass

Skal jeg jobbe eller være
hjemme med barn?

- Prediksjoner:
- Subsidiert barnepass vil føre til at færre kvinner velger å gå ut av arbeidsmarkedet (**lavere faste kostnader**)
- Om substitusjonseffekten dominerer vil **subsidierte variable kostnader** føre til at kvinner med barn jobber flere timer.

Jeg trenger
barnepass!

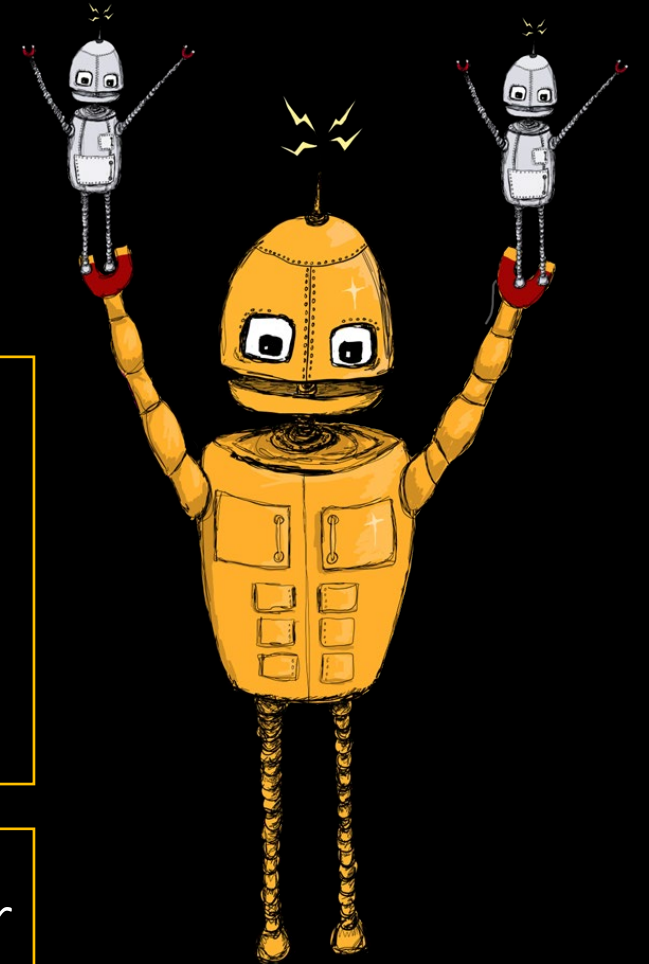

Foreldrepermisjon

Antakelse 1: Individets preferanser

Når et individ får barn, endres preferansene for konsum (arbeid) og fritid (tid med barn).

- Alternativkostnaden for å jobbe øker under en tidsperiode
→ Reservasjonslønna øker ($w^r \uparrow$).
 - Kvinner opplever en så stor økning i reservasjonslønna, at de alltid er hjemme med barn i et periode
-
- Jo eldre barnet blir, desto lavere blir alternativkostnaden for å være i jobb → reservasjonslønna synker tilbake over tid.

Foreldrepermisjon

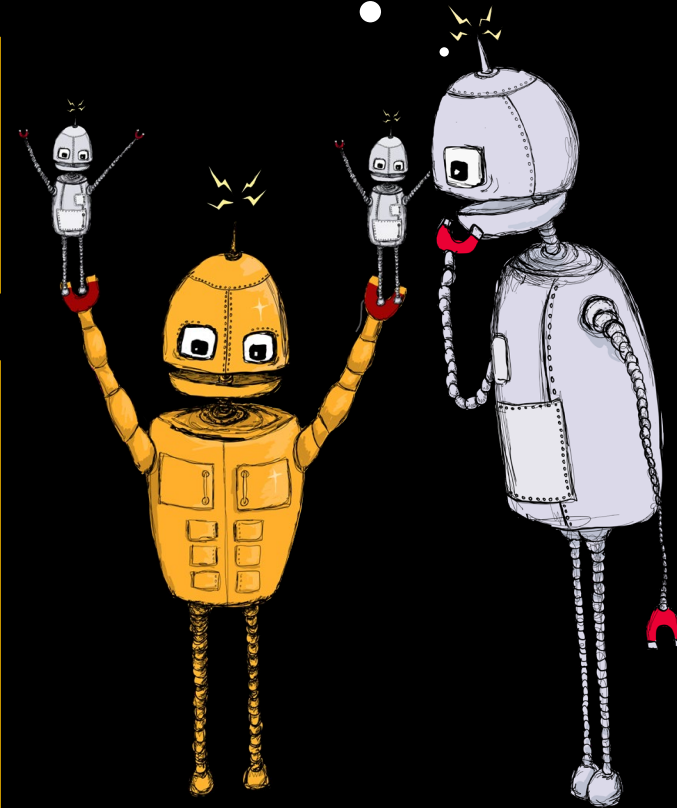
Antakelse 2: Effekter på jobb og produktivitet

Fravær fra arbeidsmarkedet fører til redusert produktivitet (humankapital)

Rett til permisjon: Individet har rett å komme tilbake til samme stilling etter permisjon

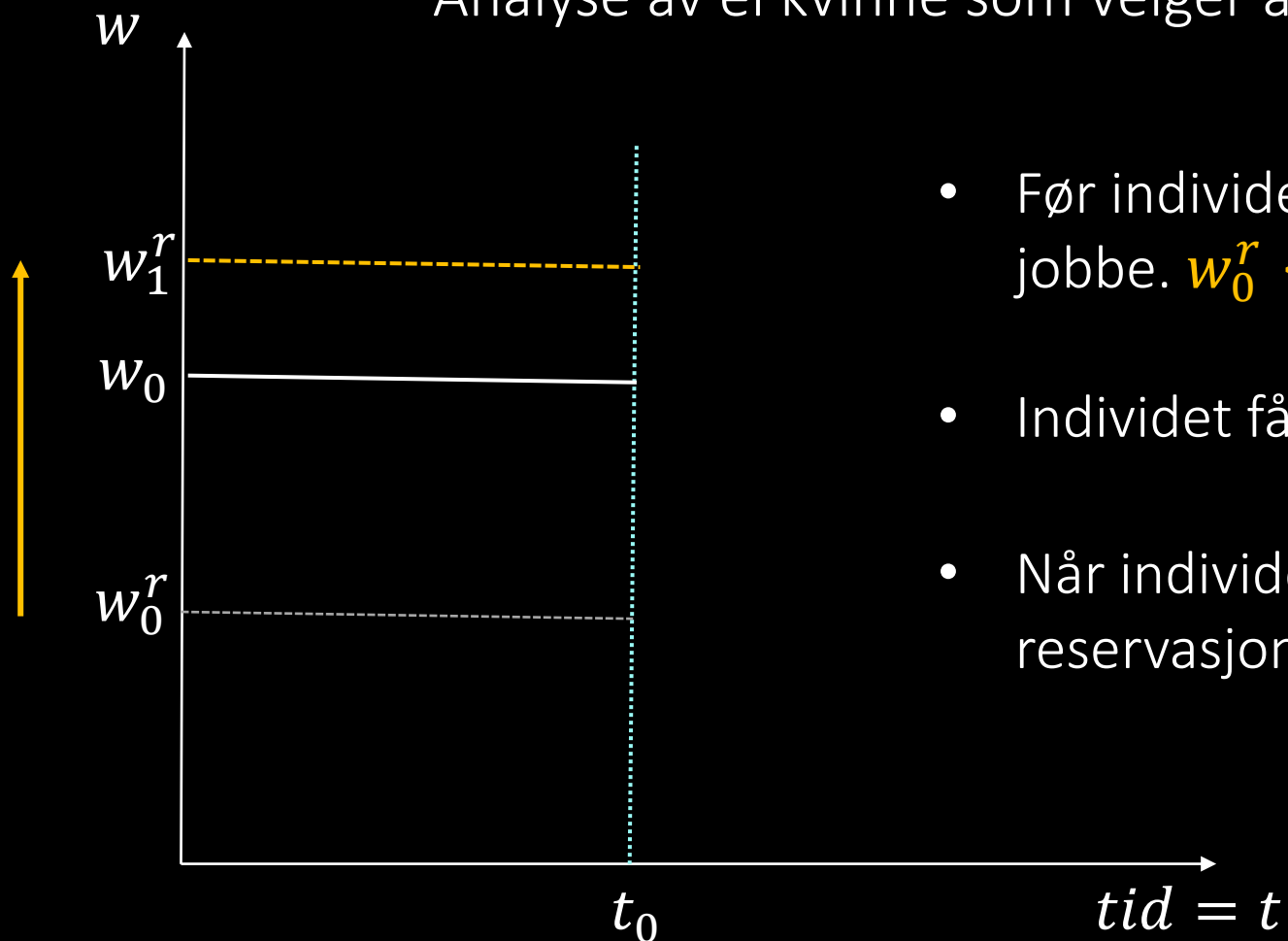
Ikke rett til permisjon: Individet må søke nytt jobb om den er hjemme med barn

Skal jeg ansette
dette individet?

Foreldrepermisjon

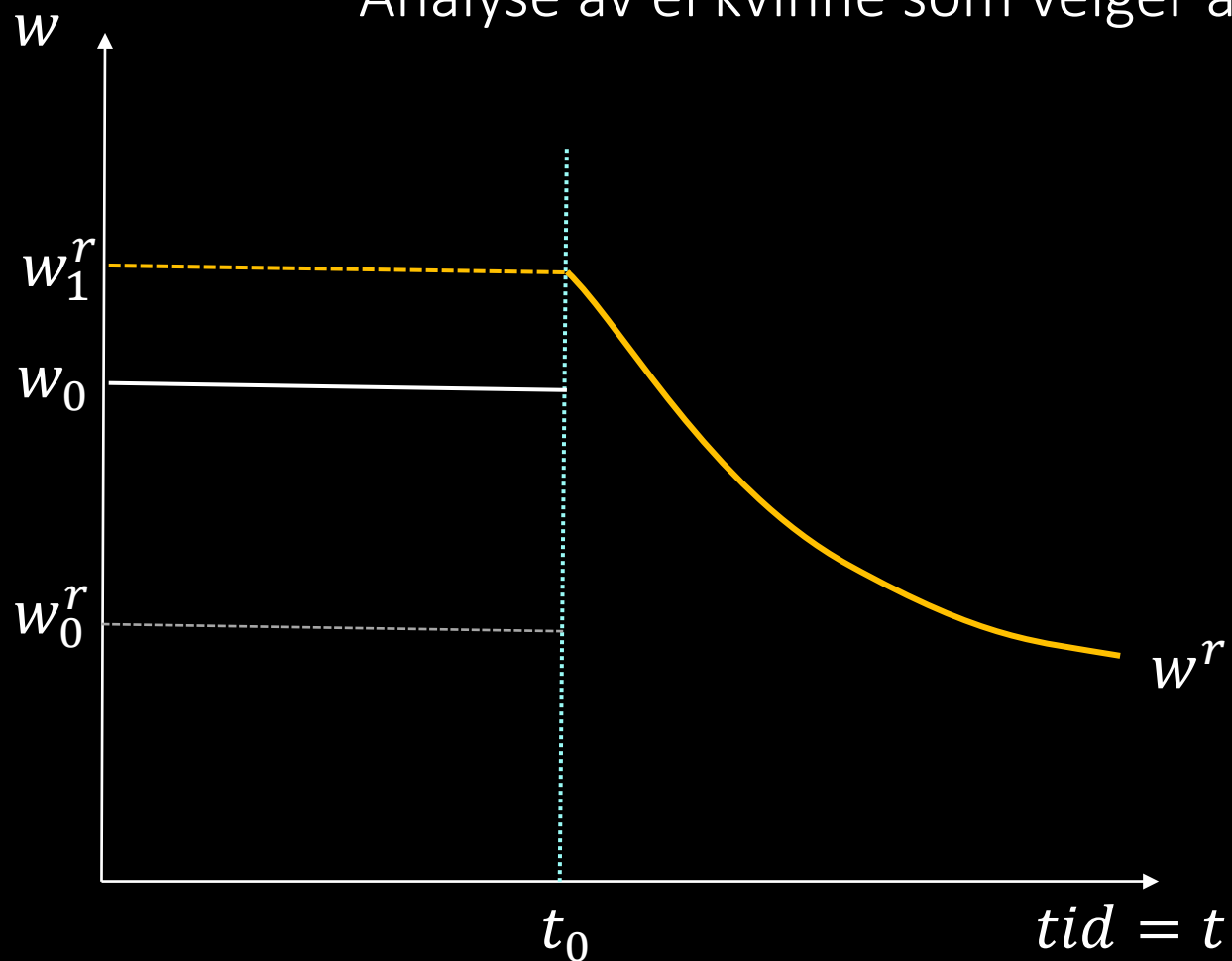
Analyse av ei kvinne som velger å jobbe før hun får barn

- Før individet får barn velger det å jobbe. $w_0^r < w_0$
- Individet får barn ved tidspunkt t_0
- Når individet får barn øker reservaslønnen til $w_1^r > w_0$

Foreldrepermisjon

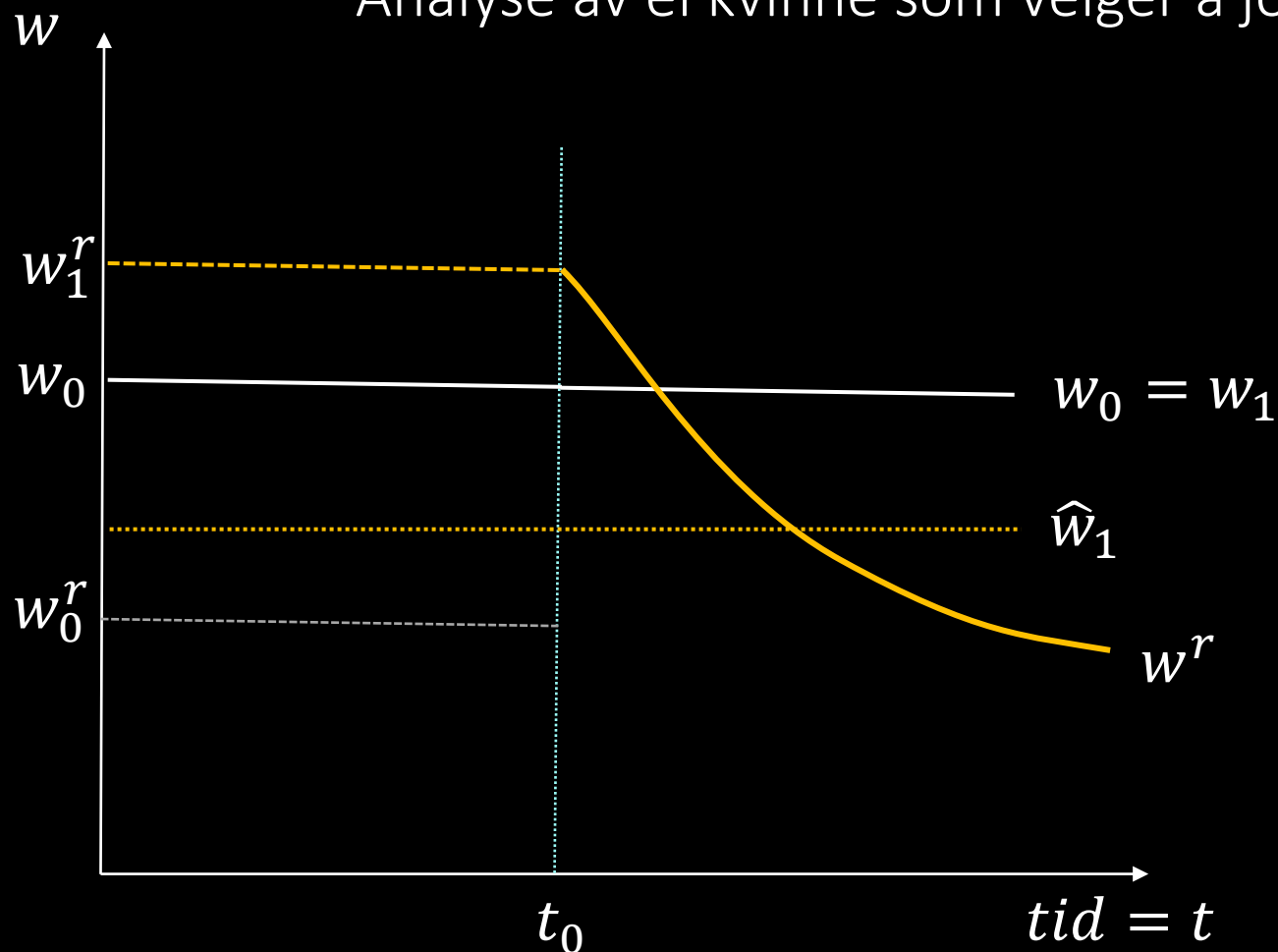
Analyse av ei kvinne som velger å jobbe før hun får barn

- Jo eldre barnet er, desto lavere er alternativkostnaden for å jobbe.
- Reservasjonslønna synker når barnet blir eldre

5. Teori: Foreldrepermisjon

Analyse av ei kvinne som velger å jobbe før hun får barn

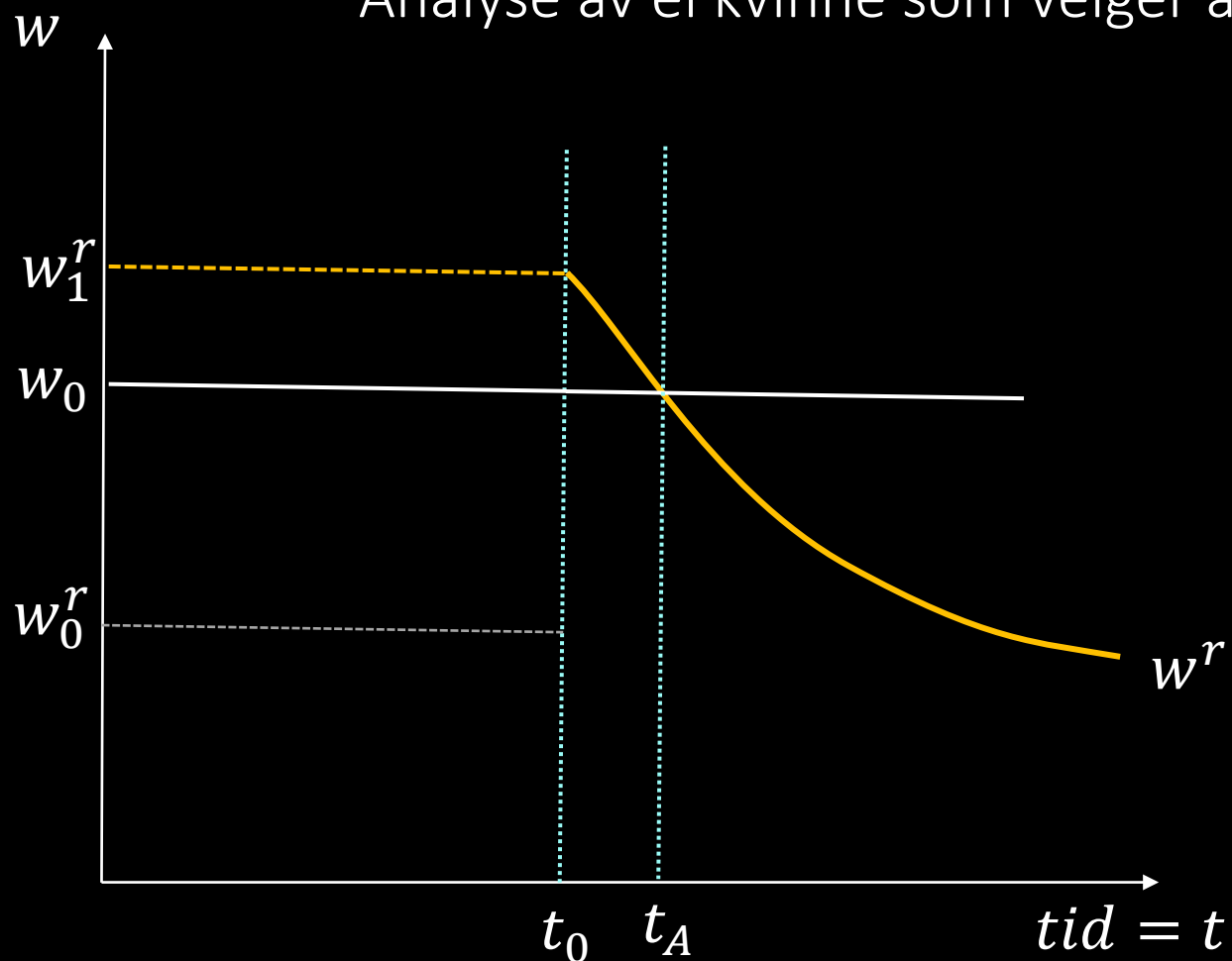

Lønn etter barn dersom individet går ut av arbeids-markedet

- Rett til foreldrepermisjon (beskyttet jobb):
 $w_1 = w_0$
- Ikke rett til foreldrepermisjon:
 $\hat{w}_1 < w_0$

5. Teori: Foreldrepermisjon

Analyse av ei kvinne som velger å jobbe før hun får barn

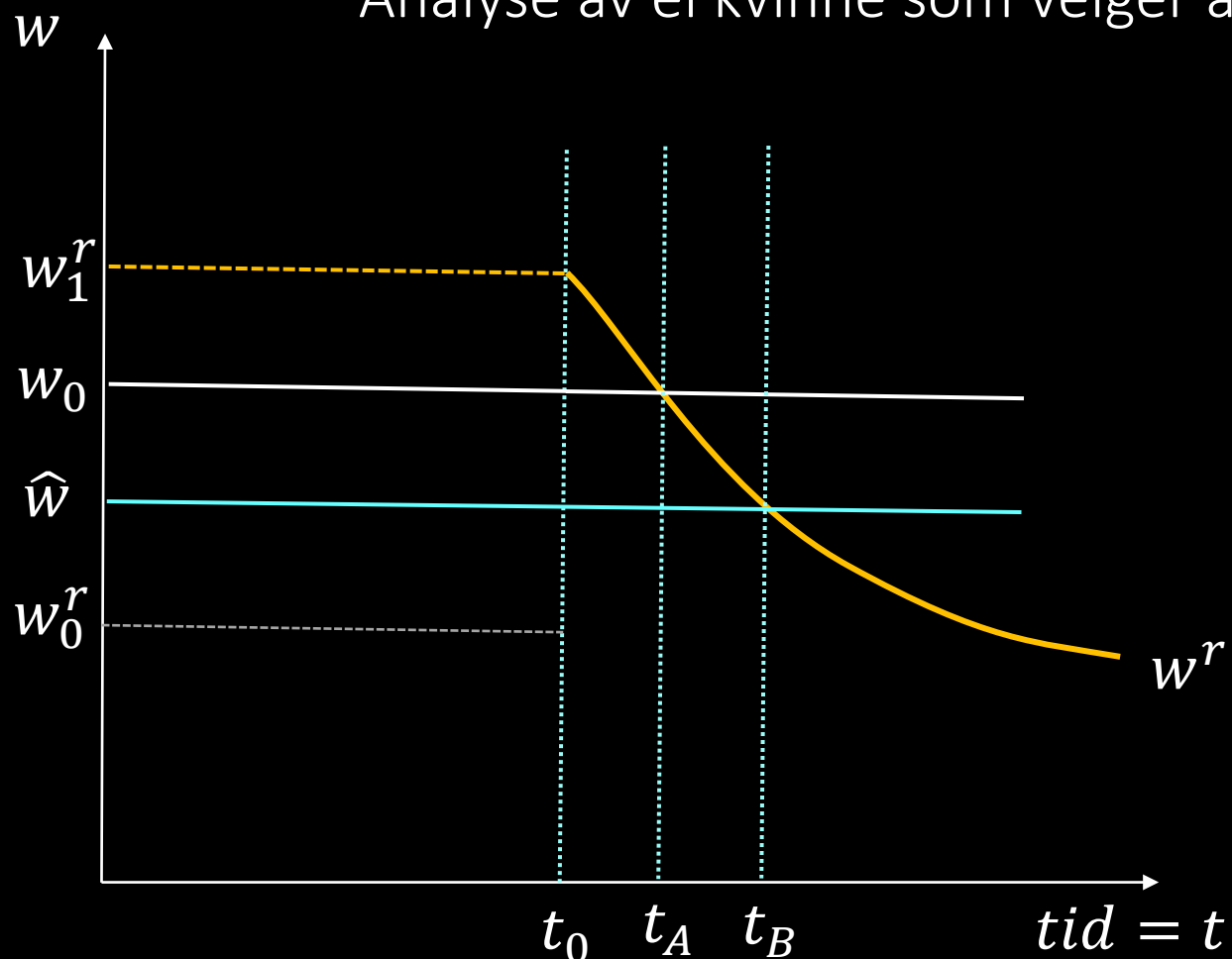

Dersom individet har rett til permisjon får den $w = w_0$ da den går tilbake til jobb

I tidspunktet t_A er $w = w^r \rightarrow$
Individet går tilbake til jobb

5. Teori: Foreldrepermisjon

Analyse av ei kvinne som velger å jobbe før hun får barn

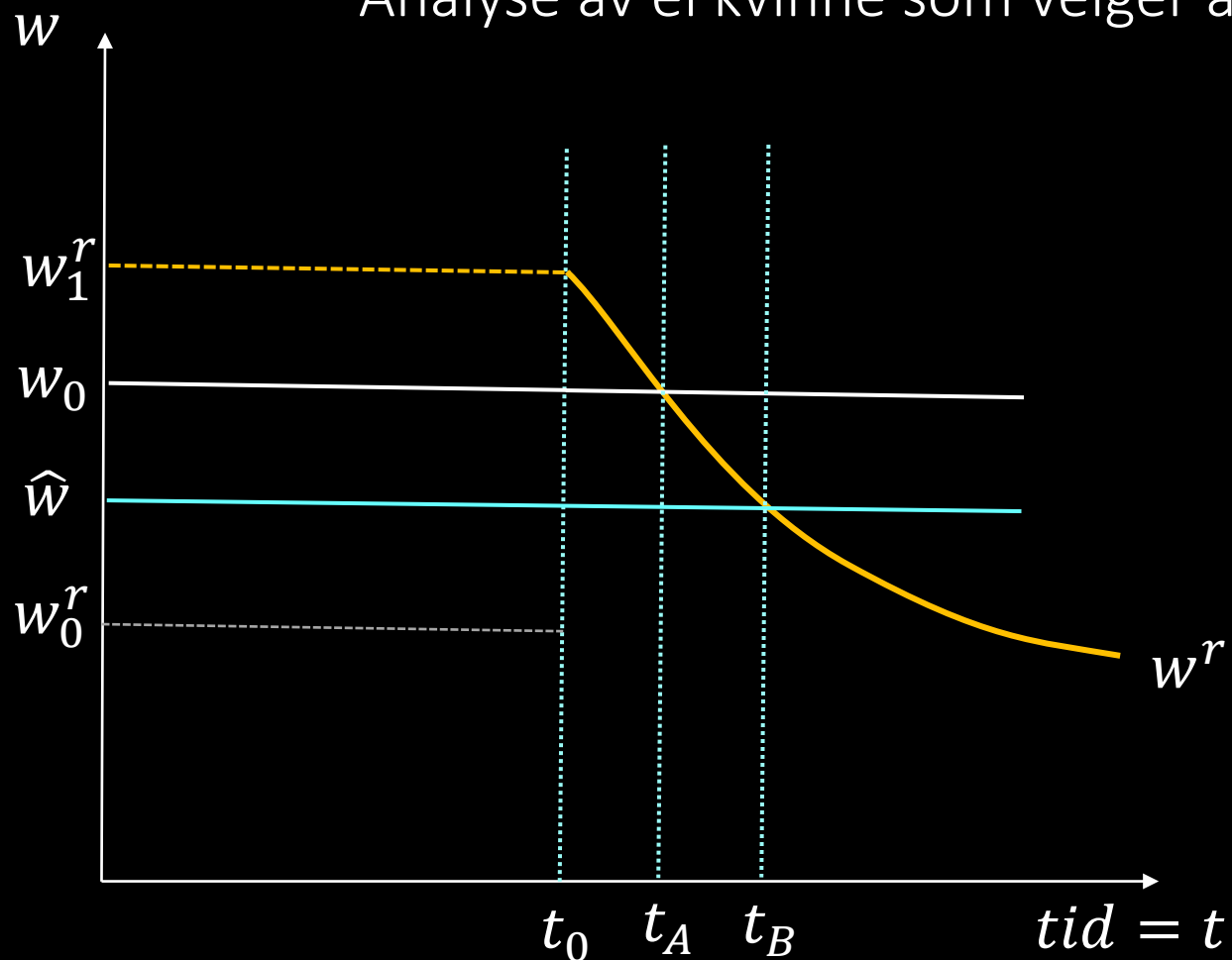
Dersom individet har ikke har rett til permisjon får den $\hat{w} < w_0$ da den går tilbake til jobb

Årsak: Fravær fra arbeidsmarkedet fører til tap av produktivitet. Individet må konkurrere med andre om nytt jobb på arbeidsmarkedet.

I tidspunktet t_B er $\hat{w} = w^r \rightarrow$
Individet går tilbake til jobb

5. Teori: Foreldrepermisjon

Analyse av ei kvinne som velger å jobbe før hun får barn

Prediksjon fra teorien:

- Rett til permisjon (rett å gå tilbake til samme jobb) fører til at kvinner går tilbake til arbeidsmarkedet tidligere
- Fravær av rett til permisjon kan føre til at kvinner er borte fra arbeidsmarkedet lenge

Foreldrepermisjon

Potensielle samfunnsøkonomiske effekter av (ubetalt) foreldrepermisjon:

	Positive effekter	Negative effekter
Bedrifter:	Lavere personalomsetting: • Bevart kompetanse• Lavere kostnader for opplæring og leting av personal	Flere vikarer • Høyere kostnader og lavere produktivitet under et periode.
Individer:	Høyere arbeidskrafttilbud	Eventuelt lavere lønn for kvinner
Samfunnet:	Mindre tap av humankapital Flere barn	Eventuelt innlåsingeffekter

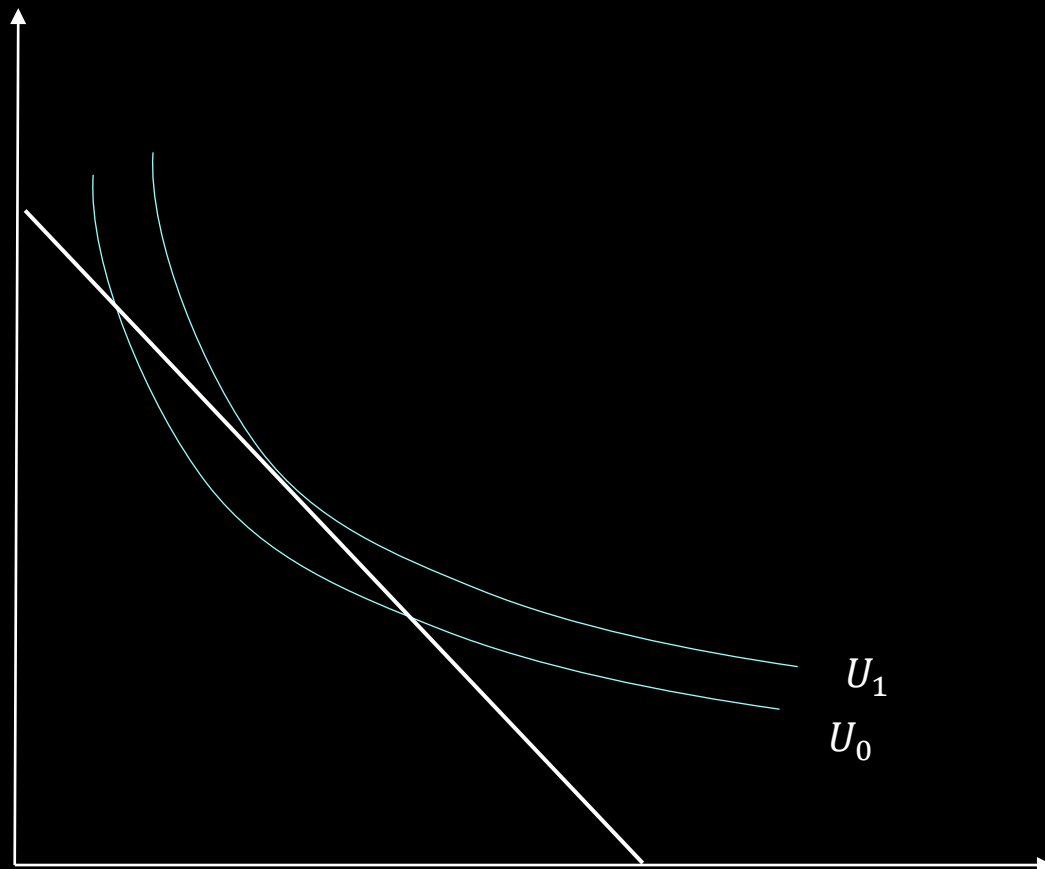
Barnetall

- Målet med flere familiepolitiske inngrep på markedet er å øke fødselstallene
- Fertilitet påvirkes trolig av familiens inntekt og «pris på barn»
- Større inntekt = Større økonomisk budsjett for å få barn (Malthus)
- Høyere lønn = større alternativkostnad for være hjemme med barn

Barnetall

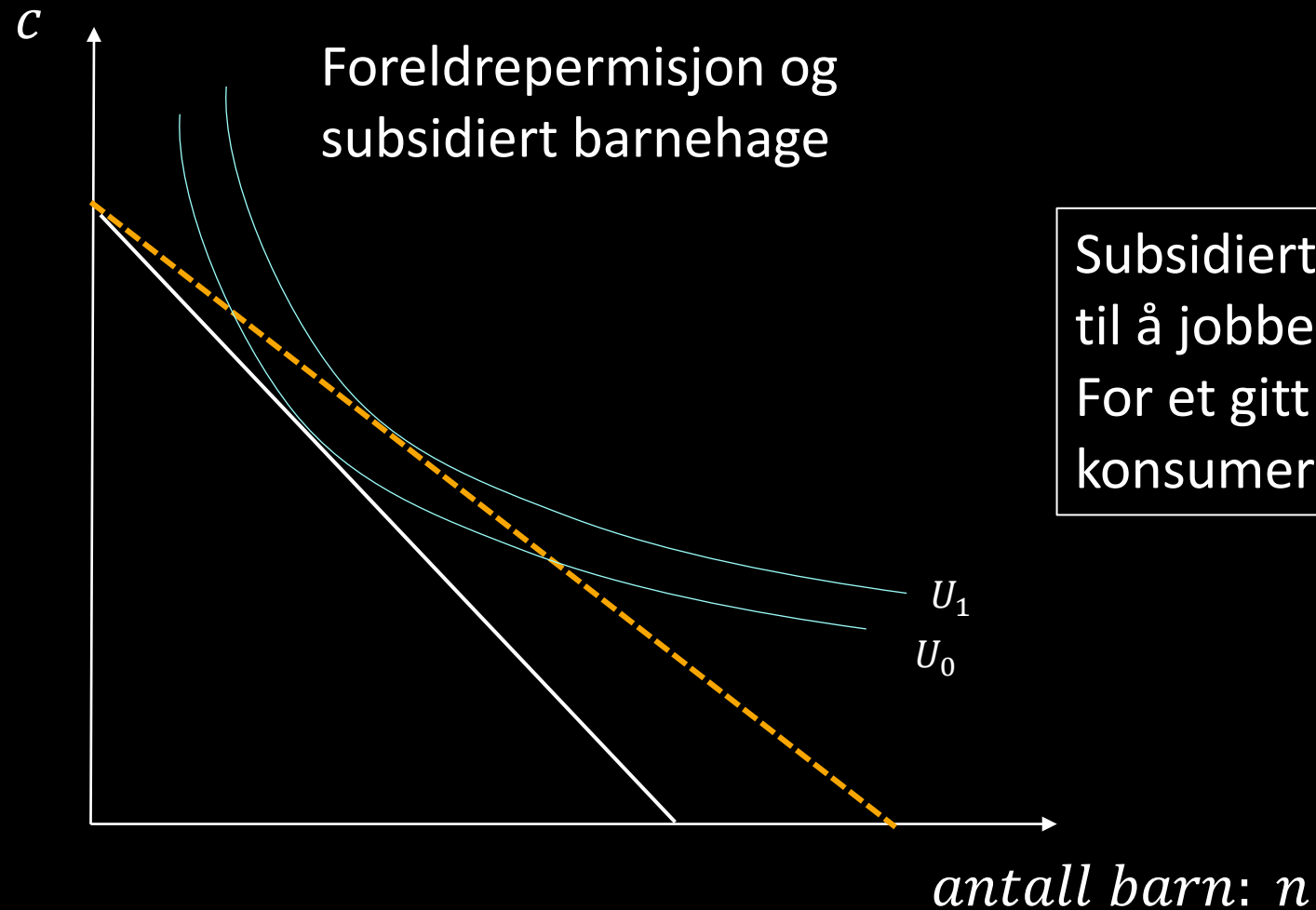
c = konsum per person

Jo flere barn familien har,
desto mindre konsum per person
(flere personer, mindre arbeidstimer)

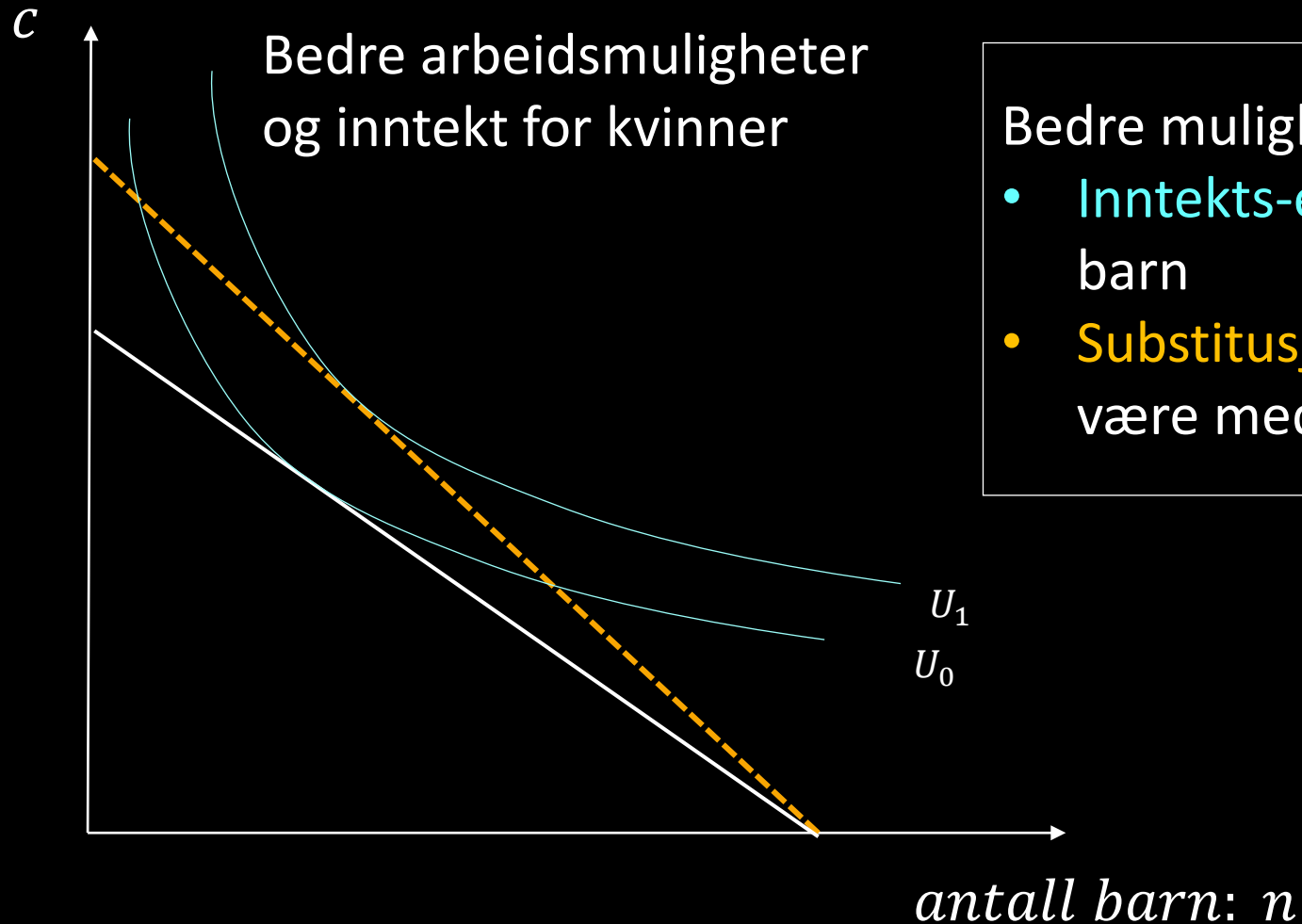
n

Barnetall

Subsidiert barnepass øker muligheten til å jobbe og senker kostnadene for barn. For et gitt antall barn kan familien konsumere mere → Flere barn mulige

Barnetall

Bedre muligheter for kvinner å tjene høy lønn:

- **Inntekts-effekt:** Familien har råd å ha flere barn
- **Substitusjons-effekt:** Alternativkostnaden av å være med barn øker

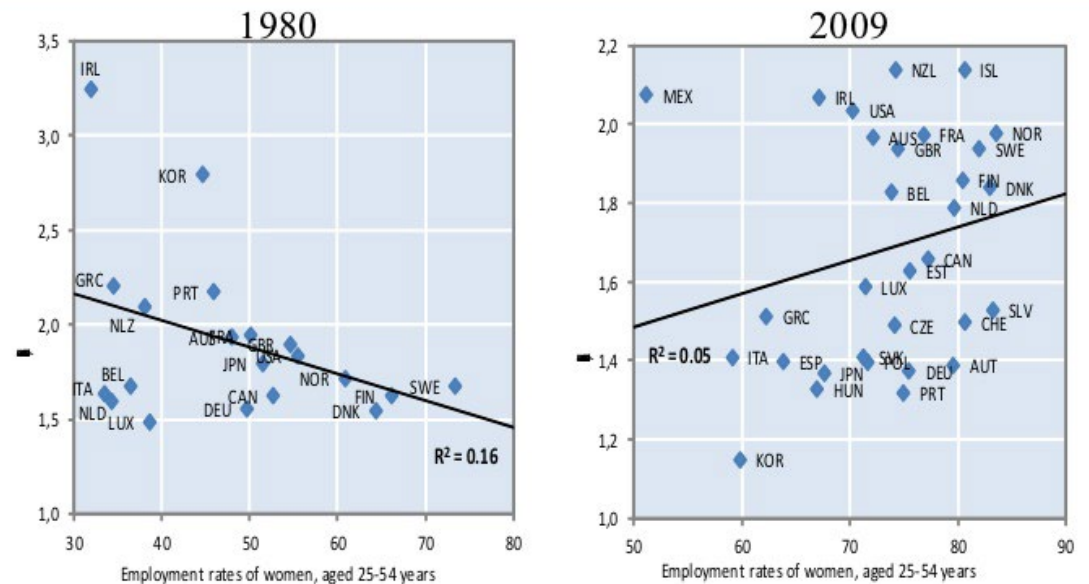
Empiriske funn

Observasjon:

- → 1980: negativ korrelasjon mellom fødselstall og sysselsetting bland kvinner.
- 1980→: positiv korrelasjon.

NB: Korrelasjoner betyr ikke nødvendigvis årsak-virkning

Fertility rates are higher where female employment rates are also higher

Source: OECD Family Database

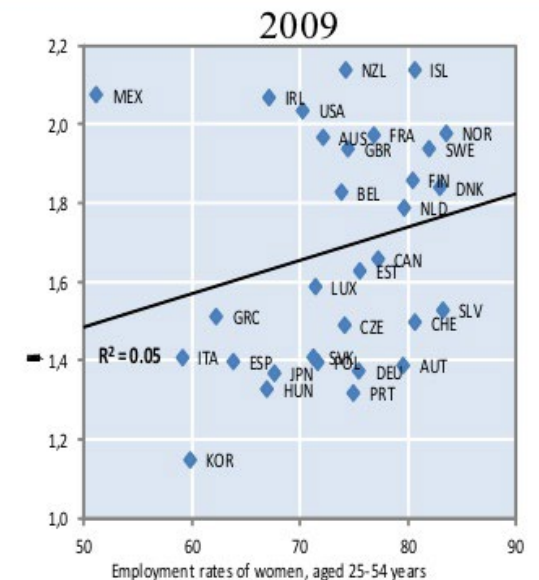
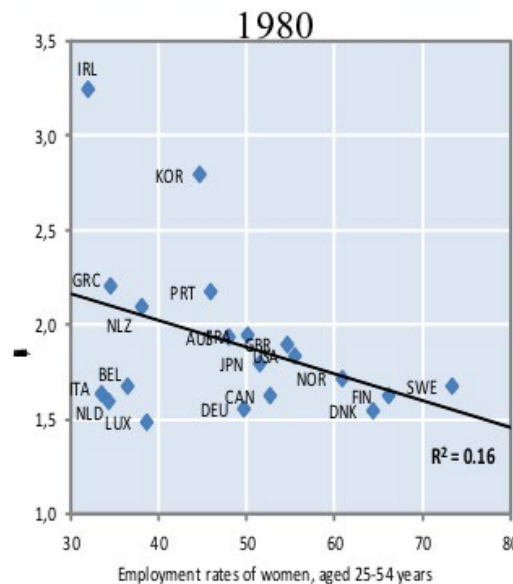
Empiriske funn

Potensiell forklaring:

- → 1980: Kvinner måtte velge mellom barn og jobb
- 1980 →: Familiepolitikk fører til at jobb og barn kan kombineres.

NB: Korrelasjoner betyr ikke nødvendigvis årsak-virkning

Fertility rates are higher where female employment rates are also higher

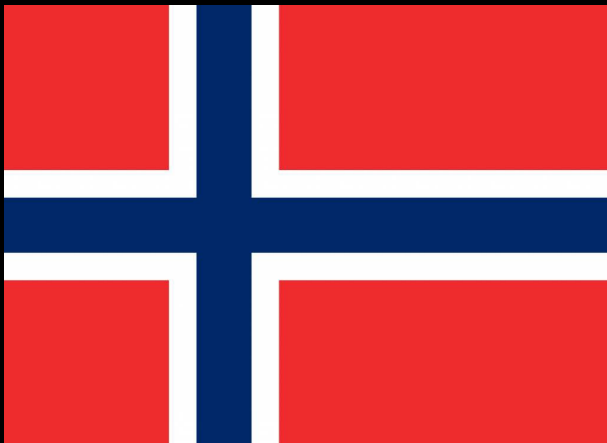
Source: OECD Family Database

Empiriske funn:

Subsidiert barnepass

Havnes og Mogstad (2011) Norge

- Effekt på kvinners yrkesdeltakelse og barns humankapital
 - Kvinners yrkesdeltakelse økte
 - Barnenes utdanningsnivå økte

Bauernschuster & Schlotter (2015) & Brillil et al (2016)

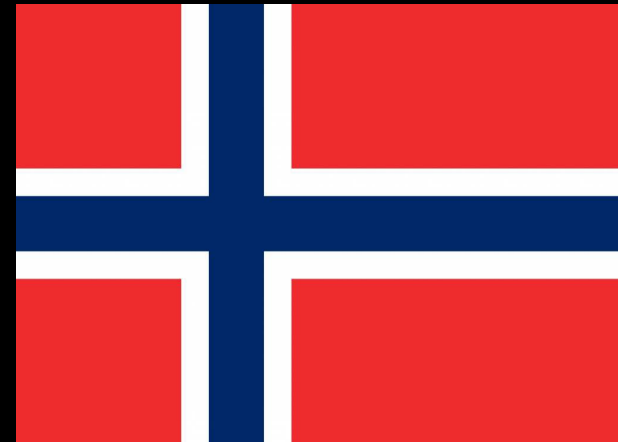
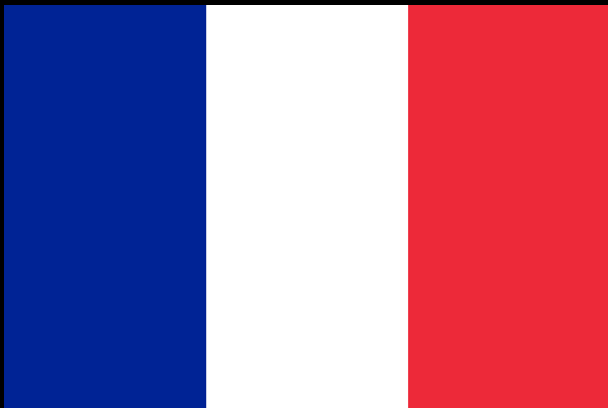
- Tilgang til offentlig barnehage økte kvinners yrkesdeltakelse

Empiriske funn:

Bidrag til foreldre som har barn hjemme (kontantstøtte)

- Piketty, (1998) Frankrike (sysselsetting)
 - Ikke bidrag \rightarrow + 2 %-enheter
 - Bidrag \rightarrow - 14 %-enheter
- Ghazala Naz (2004), Norge (jobbtimer/uke)
 - Kvinner \rightarrow - 2.7 h
 - Menn \rightarrow + 0.4 h

Empiriske funn: Foreldrepermisjon

Rum (1998):

- Rett til korte perioder med foreldrepermisjon:
 - + 3 – 4% sysselsetting blant kvinner.
 - Ingen effekt på lønn for kvinner
- Rett til lengre perioder med foreldrepermisjon:
 - + 3 – 4% sysselsetting blant kvinner.
 - – 3% i lønn for kvinner.

Empiriske funn: Foreldrepermisjon

Baker & Milligan (2008)

- Når foreldre-permisjonen øker fra å være kort (17-18 uker) til å være lang (19-70 uker) øker sannsynligheten at kvinner går tilbake til samme arbeidsgivere.

Empiriske funn: Foreldrepermisjon

Hvor lang skal permisjonen være?

- Dustman & Schönberg (2012) og Dahl et al (2016):
 - Lengre permisjon har...
 - **ingen** effekt på yrkesdeltakelse
 - **ingen** effekt på barnenes utdanningsnivå

Positivt eller negativt?

Empiriske funn: Pappa-perm

Ekberg et al (2013) og Avdic & Karim (2018)

- Menn tok ut mer permisjon (15 dager)
- Kvinner tok ut mindre (25 dager)
- Kvinner var fortsatt hjemme med syke barn
- (Økt sannsynlighet for skilsmesse)

Dunatchik & Özcan (2020) og Patnaik (2019)

- Menn tok ut flere dager (50%)
- Kvinner endret ikke sitt uttak
- Menn deltok mere i husholdsarbeid og oppdragelse av barna.

Konklusjoner fra empiriske studier?

- Subsidiert barnepass ser ut å øke kvinners yrkesdeltakelse
- Bidrag til å hand om barn hjemme ser ut å ha en negativ effekt på kvinners arbeidstilbud
- Foreldrepermisjon som gir foreldre lovbestemt rett å beholde jobben...
 - Ser ut å ha en positiv effekt på kvinners arbeidskraftdeltagelse og sysselsettingsnivå
 - Kan ha negativ påvirkning på kvinners lønn
- Pappa-perm øker fedres uttak av foreldreledighet. Andre effekter er uklare